

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és esütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnek s pontosan és jutányosan közöltetik.

Az elkésteknek még teljes számu példánnyal szolgálhat testvér lapjaiból mind Budapesten, mind posta útján a szerk.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések és előléptetések. Hazánk izraelitái; Kligl József és találmányai. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Szepesmegye községülése. Erdélyi országgyűlés. Társulati élet: A magyar gazdasági egyesület jutalomhirdetése, s közgyűlésére meghívás; a kisdudovói intézetek M.országban terjesztő egyesület választv. jelentése, s a külsöntökének törlesztése; pesti vakok intézetének nyilv. próbatéte; a budai takarékpénztár.)

Külföld (Amerika, Portugália, Spanyolország, Anglia, Franciaország, Olaszország.)
Ertesítő.

MAGYARORSZAG és ERDÉLY.

Ócs. s. ap. kir. felsége revisnyei gróf Reviiczky Ádám Magyarország főudvarmesterét s Borsodmegye főispánját cs. kir. státusminiszteri méltósággal díjmentesen megisztelni méltóztatott. (W. Z.)

Ócs. s. ap. kir. felsége R. a. ch. Ferenczet Sopronvárosa plebánusát az ottani társas káptalanhoz kanonokká; — Sztankovics Károly magy. kir. helytartósági fogalmazót pedig ugyanezen kormányhatóság számfőllői titoknokává kinevezni legkegy. méltóztatott.

A kismarosi utvámszedő állomás Schustek András halála által üressébe jött.

Hazánk Izraelitái.

Az emancipációról oly gyakran és oly sokan szólottak és irtak már, hogy e — különben nagy fontosságú kérdés a civilisálódó világban unottá lett. Azonban — habár a kedélyek így nyilatkoznak is ezen félig elhagyott ügy iránt, mégis nemcsak korszerűnek, de szükségesnek is tartottam hazánk izraelitáiról e lapok terén rövid említést tenni most, midőn az országgyűlés összehívásának törvényes határideje közelgven a helyhatóságok küldötteinek adandó utasításokról gondoskodnak.

Midőn Zalamegye halhatlan emlékü, érdemkoszorú követe az emancipációt hirdeté, törvényleg kimondását — mint emberi, polgári s politikai jogok nyomán szükségessé sürgette, az ügy oly magasztosnak, oly népszerűnek tűnt föl, hogy ellene szóló emberiség elleni bűnnek tartott; és habár az absolut emancipatio törvényesítése kimaradt a törvény szövegéből, de addatt ezen elhagyott, s ősei puhasága miatt a világrészekre szétszórt néposztálynak jogok, mellyek használatát mellett magát ha nem is jól, de sorsa változásán, s egy szebb jövő reményében megnyugtatta érezheti.

Az 1847. ki országgyűlésen az emancipatio kérdése ismét fölhozott, de már ekkor a lelkesedés, melly azt három évvel előbb oly hangos örömszóban üdvözlé, igen lehangoltan nyilatkozott; a hallgatóság — egyik irónk szerint képviselője hazánkban a szabad sajtónak — épen azon szónokok hatalmas beszédeit kíséré közbezájással, kiket egyéb kérdések vitátságánál a szeretet, és kegyelet legbuzgóbb nyilatkozatával karolt föl. Csongrád, Pest, Bihar, Tolna lelkes követeik az emberjogok életkönyvéből szavalák el a szent okokat, mik nem engedhetik, hogy a tizenkilencedik században élő — s fölvilágosultnak mondható nemzet keblében talátsassék néposztály, mellynek létezése csupán üressék néhány irtalmából, s mellytől a státus megkívánja ugyan, hogy terheit a be- és kilehelt levegőért viselje, de iránybani jótéteményezésről tudni mit se akarjon. Cifra szavak, és semmi egyéb! Ez volt a felelet, spēkelve azon adatokkal, miket némely ügyes fürkészők az üzérkedéssel foglalkozó zsidóság életéből kihalasztak, s elöadák. Zemplénmegye érdemes követe indítványozá az emancipatióknak még akkor meg nem adatását, és indítványát a képviselők többsége a hallgatóság, a haza fiatal nemzedékének zajos tapsriadási közt elfogadá.

A karzat az élénk vitaközös alatt sok érdekes izraelita arc mutatkozott, várva az ígét, melly kimondja a zsidó polgárosíttatását, várva oly hűvel, oly áhitattal, mint minővel nem várja a próféta által eljövendőnek ígért, s papjaik által még csak ezentulra történendőnek magyarázott messiást. A kerületi elnök elmondván: mikép Magyarországon az ötszáz ezerből álló nemzet a nálánál több számu zsidót nem fogja emancipálni — a karzat fél része megírult, s az izraeliták távoztak siratni Jeruzsálem pusztulását.

Ezen idő óta ismét három év mult el; érdekes lesz tudni, mint állunk jelenleg e kérdéssel népszerűsége, s kivihetősége tekintetében.

Hogy a törvényhozás az emancipációt kimondja, ezt szilárdul ohajtani, közbeleegyezéssel akarnia kell a zsidóságnak, a félmillió hontalan népfajnak. Mihelyt e csomó egy hangban nyilatkozik, az a népszavának vétethetik, melly földi emberek előtt isten szavaként szokott tiszteltetni. —

A félmillió magyarhoni zsidóság a polgárosítás kérdésének megpendítése óta tökéletes beleegyezéssel soha sem ohajtotta, nem akarta az emancipációt; midőn tehát a két izben már e tárggyal foglalkozott hongyülés elejté az emancipációt, ez által csak a zsidóság többségének akaratát teljesíté, s ezért általuk nem is vádolható, minthogy volenti non fit injuria.

Lesznek, kik előtt ezen állítás tán épen hihetlennék fog tetszeni, hogy t. i. akadjon a nap alatt ember, ki a neki jogokat kínáló baráti kezét eltaszitsa magától. — Mi szabad alkotvány fiait ezt nehezen foghatjuk fel, az igaz! de a zsidóság könnyebben, sőt ők értik is. Hogy pedig némileg mi is értsük, elmondom röviden, mikép veszik ők az emancipációt, azon paradicsomot, minél boldogítóbbat csak a lelkek világában isten nyujthatna nekik.

A mostan élő magyarhoni zsidóság közt három párt létezik; ezek közül mindegyiknek vagynak fölállított elveik, mikre mint alapra támaszkodva, hatnak vagy ellenhatnak az emancipációra.

Az első párt terminologikus elnevezés szerint pilpolisták az elmélet ismertetés. A ki e kitélt szónomozásilag akarná értelmezni, birnia kell a héber nyelv ismeretét; egyébként könnyebb eligazodhatás tekintetéből hasonlatba lehet azt ejteni a polemia szóval, s ekkor már értjük mi is. A pilpolisták az ősi vallás alaptanaira támaszkodva elszánt vak buzgalommal esüggnek az azokból kifolyó separatismuson. Ők vallásukat legjobbnak tartják, s jól teszik, mi is olyannak tartjuk a magunkét. De ők még oly szentnek is hiszik azt, melly semmi mással érintkezésbe nem jöhet profanatio nélkül. Annak örökös rejtélynek kell maradnia, melly egyiptomi kincs gyanánt tulajdona maradjon csak kevés választottaknak. Már pedig, ha az emancipatio kimondatik, ezáltal a polgári kötelességek egészen más tért jelölnek ki a zsidónak is, mellyet elfogálnia, megfutnia kell. Az étel-ital, házassági törvények stb. keleti elkülönzöttségökben többé már meg se tarthatnák eddig féltékenyen őrzött eredeti típusukat. Szóval az emancipatio nem történhetik másként, mint az évezredek óta a zsidót minden egyéb vallásfelekezettől elkülönítő separatismus romjain, ez pedig szerintök oly égbekiáltó áldozat lenne, mint mennyi előnyt nem hihetnek az emancipatióban rejleni. — E nézetből tehát, vagyis a vallás előítéleteihez vakbuzgó ragaszkodásból ők az emancipatio elnyerésére semmit, ellene mindent elkövetnek. Ezt is megmondom: mikép?

A pilpologista párt magyarhoni zsidaink közt nyílt, világos többségben van, ezek a községek igazgatása, s így a nevelési ügy fölötti örkődés is. Értik önk? a nevelési ügy fölött ezek örkődnek. Polgárrá tenni neveletlen, nyers tömeget, melly még hozzá ezernyi babonás előítéletekhez ragaszkodik, melly magát mindentől, mi hozzá nem hasonlólág tisztelt istenét, elvonja, melly barátságba rokonságba nem ereszkedhetik polgártársaival, mert hiszen ezt vallási credója tiltja, melly idegen sehol nem élő nyelvet használ, s a hazait legfőlebb üzérkedésben aprózza: illy tömeget polgárosítani egy státusnak sem lehet saját romlása nélkül; hanem e helyett hatnia kell az ifjabb nemzedékre, ezt elkészíteni a jogok fölfogására, a kötelességek megismerésére, szóval emberi és polgári állásának, rendeltetésének kellő méltánylására. E nemes cél csak korszerű nevelés által érthetik el.

Igen! de nálunk a státus a zsidóság irányában eddig optimista volt, fölfevé: hogy hiszen saját énjökről levén szó, abban csak nem járnak el rosszul. Ekép a régi vakbuzgóság babonás kezeibe adatván az ujdun született kisdud, már serkenő korában megfosztatik lelki szeméitől, mellyek előtte egykor egy szebb, szabadabb régiót, a szabadság szent szerelmének honát nyithatnák meg. — Így állván a zsidóság nevelési ügye, ki az, ki tagadni meri: hogy a pilpolisták az emancipatio elnyerésére semmit, ellene mindent mozgásba tesznek?

E themára még egy adatot nyujtok a kétkezőnek. Magyarországon statisztikusink szerint mintegy 430 rabi-

nus van; ezek a papok, kezökben a hieroglyphik kulcsai, ezek avatottai a tudományoknak, birják a vallás titkait, s ezért ők ügyelnek föl s több helyütt közvetlenül is vezetik a nevelést. En utánna láttam a dolognak, s mondhatom a 430 magyarhoni rabinus közt nincs 10, mond: nincs tiz, ki írni, olvasni, és érteni tudjon. Nem értem itt a Thalmud elrecczítést; hanem egy vagy más élőnyelvnek illő tudományát. Ezen siralmas körülménynek tulajdoníthatjuk aztán; hogy a magyarhoni zsidóság legnagyobb része azon szerencsétlen állapotban sanylik, miszerint se magyarul, se tótul, se németül, se semmiféle nyelven nem tud kellőleg beszélni. Csehországban e bajt már negyven évvel ezelőtt fölfedezték, s ekkor statutum hozott, mellynek erejénél fogva rabinusnak senki sem választathatott meg, ha csak írni, olvasni, és érteni kellőleg nem tudott, s ezen határozatnak sikeres eredményét a cseh zsidókban tapasztalhatni is. Honunkban ellenben megválasztatik néha a legidősebb, néha nem a legidősebb, kibent t. i. a többségnek bizalma van; illyen választásnál nem jó az szóba: értelmes fő é? tud e írni olvasni? legkevésbbé pedig az: tud e magyarul beszélni, ragaszkodik e nemzet nemzetiségéhez? stb. Ez mind csak pium desiderium, de mellynek igen valóságos eredménye: az országos homály, az éjsötétség, melly a zsidóságnak az ő fejei fölött alföldi repceponyvaként terül el.

Ennyit a pilpolistákról, s elveik, és törekvésökről.

A második pártot képezik az ugynevezett emancipatioisták. Ezek, mikint a nevezet mutatja, az emancipatiót pártolják, azt minden áron a nélkül, hogy a főnebbi pontokban kimutatott hiányokat kiigazitni törekedvén, hitsorsosikat elkészítnek az emancipatio malasztinak befogadására, létrehozni akarják, ezen czélból mindent mozgásba tesznek. Nekik elég az emberjogokra hivatkozni; ezekben látják rejleni az örökigazságnak azon erejét, melly részökre a polgárosíttatás nagy napját mielőbb fölvirasztandja. A remény mindenesetre szép dolog, jó azzal birni még a siralomházban is, csak hogy el ne feledjük, mikép épen a reményekből támadnak a leggyilkosabb csalódások, mik embert kivételzetve türelmes természetéből vagy vadállattá, melly féktelen és szilaj, mint puszták oroszánja, vagy leigázott phlegmatikus birkává változtatják. E két természet közül egyik se vezet czélhoz, s azért változtatni kell a dolgon, mi magyarhoni emancipationistáinknak sokkal könnyebb, mint tán ők gondolák; mindössze is az egye-sülésen alapszik.

Egyesülniök kell, a harmadik párttal, melly a reformisták-é. Ezek akarják, és pedig rendíthetlen következetéssel akarják az emancipatiót; de keveset vihetnek ki, minthogy mindössze is csak vagy harminczan vagynak. Az 1840ki országgyűlésen gr. Széchenyi István a főrendi táblánál — tanácskozási tárgy lévén az emancipatio, erre vonatkozólag kijelenté: mikép a részéről az általános polgárosítást nem javasolhatja nemzetisége iránti szeretetből mind addig, mig a zsidók nemzetileg nem lesznek nevelve.

E néhány szavak nagyobb hatást szülének, mint szónok gondolá. E szavakat gr. Szécsényi mondá, s a zsidóság közt akadtak lelkes férfiak, kik a reform zászlaját kezökbe ragadva elmondák: Jól van, ti nem emancipálhattok bennünket, mert nincs nemzeti nevelésünk. Ekép kimondá-tok azt, miszerint mihezt mint nemzetileg kimivelt nép gyermeink s nejeinkkel együtt a haza közelében megjeleni fogunk, teljesítvén az emancipatio fő föltételét, ezt tölünk tovább meg nem tagadhatjátok. Mi tehát ezennel népünk nevelési ügyének reformjához fogunk, s ha mi nem élvezendjük is a szolgaság alól fölmentett emberszabadság legmagasztosabb öntudatát, de legalább azon reményben akarunk meghalni, hogy gyermekeink a szabad magyar hazában nem leendnek páriák, kiket mindenkinek lenézni, s megvetni joga van.

E meggyőződéssel léptek ama néhányak hitsorsosikat reformáló nagy munkához. Ők nem akarják az emancipatiót mint nemzeti kegyelmet, vagy mint egyes kasztok alamizsnáját fogadni, hanem akarják azt mint kiérdemelt szent díjt, fárasztó munkájok jutalmát birni, mihez isten — ember előtt joguk, igazuk van.

Mihelyt a zsidóság illy elhatározottsággal lép az emancipatio nagy művéhez, annak bekövetkezését nem csak remélniök lehet, de hinnök is kell. — Mennyire érdekesben állana tehát az emancipationistáknak egyesülni a re-

formistákkal, hogy a polgári új testamentumnak az ő fölötti diadalát minél előbb kivihassák. Tőlük függ, hogy a magyar zsidóság emancipációja kimondassék tíz vagy száz esztendő múlva. — Az irtakat jó szándékból irtam.

Pesten augst. 6án 1847 Királyi Pál.

Kliegl József, és találmányai.

Pozsony, júliusban. — Volt idő, midőn a betű-osztó, s szedő gépek lángeszű föltalálója az egész ország figyelmét bír felköltetni. Ez időben erdemlett méltánylatot aratván a még csak mintákból kimutathatott meglepő eredmények, a nemzet lassankint meggyőződni tanult, mily fontos tényezőül ajánlkozik e hasznos találmány a nyomtatványok olcsóbbá tételével a közértelemiség terjesztésére. És a gondolkozók sejtelmében fősugárzott már a szép jövődó, a mikor az osztó-szedő gép meghonosítatván, ez új alakban a 19dik századhoz méltón merüldene föl Gu t t e m b e r g szelleme; a dícsosorut pedig a Kliegl-féle eszme közlőny életbe hívásaért e hon, mint annak bölcsője, fogadandó az egész értelmes, polgárisodott világtól. . . . Tekintsünk csak vissza néhány év előtti időszi iradalmunkra, nemde lelkes, ihlettől áthatott szövegek emeltettek ez ügy mellett, nemde meleg rokonszenv nyilvánult hírlapjaink hasábin Kliegl hazánkfia nemes igyekezte iránt? és a mi valaha e tárgyban ébresztőleg, serkentőleg íratott, a Kliegl-könyv kiadóinak szép buzgalma, nem fényes bizonyosága e annak, mikint hazánk lelkesebbjei kebelében szilárd bizalom ébredett a derék föltaláló, és műve iránt, miként a találmány hitelle a hazában megalapult, és remélhető jövődjének főzálaga már csak a honfiak gyámolító ügyszeretetébe helyeztetett. — De meg kell vallani, noha a gépek kivihetősége fényesen hűbizonyulva, a honfiak részvéte meggyőző okfokkal felhivatott, az ahoz vezethető szellemi csatornák megnyitak, s az időszi sajtó egyhangú, egyértelmű nyilatkozatai tanúsága szerint, a nemzet értelmesebbjei tisztába jöttek a találmány életrevalósága s belbecse felől, a Kliegl-enthusiasmus általában dusabb vala mégis szakvakban, mint tettekben —

A hírlapi fölszólalások erélyességével távolról sem állott arányban a tetleges segélyadás, s tapasztalhattuk, hogy kikben, például iróinkban, komoly akarat nyilvánosult e kitűnő hazánkfíat gyámolítani, azokban hiányzott az erő, s viszont, kiknél tehetség lett volna ez ügyet a haza dícsóságára erőteljesen fölkarolni, ott szunnyadozott az akarat. Gazdagaink közül, fájdalom! senki sem tudta oly mértékben lelkesülni a Kliegl-találmányért, hogy ennek kizárólagos pártfogolását valódi nem es becsületvágy tárgyalva akarta volna magának kitűzni, aristocratiánkba nem költözött maecenási szellem, de általában minden, mi Kliegl érdekében történt, az ebeli szükséglet kellő fölfigyása hiányából eredett föllépésnek tekintendő, mert tagadhatlan marad, hogy miután találmányát az arra adózók, résztvétüknl fogva, mintegy magukévá tevők, a lelkes föltaláló pedig magát minden keresetmódtól megfosztván élete föladatát e gépek előállításába öszpontosítá, melybe a haza hőkeblü fiai pénzüket bernházák, s igénytelen honzerelménél fogva is, mely őt folytonosan lelkesíté, úgy szólván, a nemzet szolgálataban folytatá vas türelemmel munkáját; a szoros igazság azt követelte volna, hogy a pénzsegély állandó sít t a t n é k, különösen azon okból, minthogy e gépeknek, mint első műnek előre nem láthatott akadályok által gyakran nehezített elkészítése bizonyos határidőre nem jósoltathatott, s azért a dolog természeténél fogva nem ígértethetett. —

Azonban, minthogy a munka nem vitetett véghez oly rövid idő alatt, a mint némelyeknek álmodni tetszett, csak hamar el aludt a magyar lelkesedés szalmatüze, s keserű nyomor maradt osztályrészü csüggedetlen szorgalmu hazánkfíának. — Nem akarom e helyen az inség lélekölő rémeit leírni, — mikkel Kliegl a nemzetől elhagyottan, szivreható jelenetekben küzdeni kénytelenült; — leélt viszontagságai, fájdalom! eléggé ismeretesek, s azért fokmérőjüül tűnnek föl előttem közéletünk fejleményének, melyből azon tanúságot vonhatni, miként társas, nemzeties önérzet, mely állandóan buzdítana bizonyos köz-célók felé törekedni, honunkban eléggé megérlelve nincsen. — Ezen, csak nemzet-e g y s é g n e k sajátos társas érzelem hazafiai köteleességnek fogta volna bélyegezni, hogy hazánk dugszagdag fiai az osztó-szedő gép végelezésére Kliegl-el szövetkezzenek. — E helyett mit tapasztalánk? — azt, hogy ezen munkás hazánkfia kiesvén divatból, a nemzetől egészen feledve lón; — s az egek tudják, mily sors várta volna találmányát, ha ez ügyet, melytől a nemzet ápoló kezeit elvoná, felséges királyunk, mint „ki fényben milliók fölött“ levén, egyszersmind „dicsőbb erényben hatalomban,“ nem kegyeskedett volna hatályosan fölkarolni. — Ugyanis 2 1/2 év előtt a bold. nádor ó fensége kegyes közbejárására egy, gr. Török Bálint őmlga elnöklete alatt kinevezett udvari bizlosság az osztógépek,

valamint a szedőgép mintájának kísérleteit az e végett kiküldött bécsi polytechnicum tanár Hönig közbejárásával megvizsgálván, s a találmányt gyakorlatinak s kivihetőnek ismervén el, az ebeli küldöttségi jelentés folytában ő cs. kir. felsége 6000 pfírt méltóztatott magánpénztárából e mű elkészítésére rendelni, mely öszletet havi 200 pfírtos részlegekben Kliegl már föl is vett. —

Ezen legkegyelmesebb segélyezéstől gyámolítatva, Kliegl az osztógépet legnagyobb részben átdolgozá, köz-zépső részét pedig, mely, miután a betűk 36 foknyi hajlatnál is, alkalmasint galvanicus behatásnál fogva, némelykor elkésni tapasztaltattak; átváltoztatást teve szükséges-sé, egészen újonnan készíté. E szerint az osztógép jelenleg k é s z a betűszekrények osztályosításai, mi csak a betűmértéknek, a szedőgép által föltétezt meghatározása után teljesíthető; de mind a mellett, az osztógép már most is, a mennyire a csekély betűgyűjtélék engedí, kimutatja alap rendszerének helyességét, mely szerint, ha majd nyolcz szekrényből folyandak a betűk, minden 1 1/2 másodperczben 7, és így minden órában 15,600 db betű leend kiosztva. —

A szedőgép a főnebbi legkegyelmesebb segélyadás előtt még nem volt megkezdve. — Jelenleg már azon fokig áll készen, miszerint az apró alfabeta betűivel rendeltesének már való sá g a l m e g f e l e l. A gép azon részei, melyek a szedést eszközlik, teljesen készek, egyszerű töltésre, s a rendszer már addig van kifejtve, miszerint billentyűkkel több betűk egyszerre, s így szótagok, sőt egész szöcskák egy billentéssel szedethetnek ki. E gép teljes haszonvetősé-gére tehát nincs egyéb hátra, mint, hogy az a n a g y a l p h a b e t r e, pontozó jegyekre s netán számokra is alkalmaztassék, mire nézve már az alkotó részek ki vannak dolgozva, miket Kliegl pár hónap alatt reméll öszszeilleszthetni, annál is inkább, minthogy a mostani eredmények is már a biztos sikeren kételkedni nem engednek. Tudni kell ugyan is, hogy már a mostani szedés közön s e g e s í r á s s e b e s s é g e v e l történi, (miről e sorok irójának személyesen meggyőződni volt alkalma) noha a billentyűzet eddigi tökéletlensége miatt, ritkán három, gyakran kettő, de legtöbnyire csak egy egy betű szedethetik ki egy nyomásra, vagyis billentésre. — A gép jelen állapotában már körülbelül 5—6 szedőt pótol, másodperczenkint 2 óránkint pedig 7200 betű esvén. Hogy ha pedig a gép tökéletes billentyűzettel leend majd ellátva, (egyszerű töltés vagyis fölszerelés mellett) a midőn 3—4—5 betű vétethetik egy billentéssel, egyremásra három betű esend egy billentésre, vagyis 2/3 másodpercz alatt, mi óránkint 16,200 betűt ad. Ezen egy órára kiszámított eredmény tehát fölül haladja egy szedőnek napi munkáját.

Ezekből kitűnik, hogy a szedőgép problémája lényegében már meg van fejtve, minthogy a hátralevő tendő a tisztába hozott rendszer alkalmazhatóságát csak tá g i t n i c z é l o z z a. — A főnebbi eredmény a gép egyszerű fölszerelésére vagyis betűkkel megtöltésére van kiszámítva: hogy ha pedig Kliegl szedőgépe, már me g v e t e t t a l a p j á h o z képest, kétszeres fölszerelésre építették, a midőn a billentyűzet az apró alfabeta-ben is kétszeres leend, s e szerint középszámmal legalább 4—5, de némelykor 8—10 betű is vétethetik egy billentéssel; a haszoneredvény is kétszeresnek mutatkozandván, óránkint legalább 30,000 betű szedethetik ki, mi közön s e g e s í r á s sebességét vagy n é g y s z e r e s e n haladja fölül, s általában a folyó beszéd sebességének felel meg. —

Ime! Kliegl hazánkfia adott szavának becsületesen embere lett! találmánya nem ábránykép, hanem kézzel fogható valóság, miről naponkint bár ki is meggyőződhetik; s megtekintvén a gyönyörű művet, áldandja felséges királyunknak magas kegyelmét, kinek atyailag böles bőkezűsége által a lelkes föltaláló igéje testté válhatott, de e mellett még egy harmadik találmány: új vasuti rendszer, és gőzmozdony (miről más alkalommal) meggyőző evidenciára hozathatott. S ha egykor az osztó-szedő gép az irodalom világában új epochát idézvé elő, e honra dícsőségét árasztand, a történet lapjai „a l e g e l s ő m a g y a r e m b e r“ kegyelmét, de ennek ellenében azoknak közönnyőségét is örökítendik, kik a magas királyi példát követni mindekoráig elmulaszták. —

Megszűnván mintegy fél év előtt a legkegyelmesebb segedelem, fájdalom! ki sem találkozott töképezésink közül, ki a hazafiai szeretet e szép eszelekvényét folytatni elég nemeskeblü lett volna, és sorsüldözte Klieglünk ujalog a legméltatlanabb inségbe sülyedt; jelen pillanathban pedig, midőn nagy munkáját mármár bevégzendő volna, kétség-be ej t ő n y o m o r n a k á l d o z a t a. —

Szolgáljon e somoru hír újmatásul minden, az élet prózájában még el nem tompult, nemesebb keblü honbarrátnak, különösen töképe n z e s e k n e k. — Csupán azon egyenes kérelem legyen ez uttal intézve Pozsonyba ér-

kező honfitársinkhoz, miszerint Kliegl műveit legalább megtekintesse méltassák, hogy ekép meggyőződhes-senek, mikint azon résztvételemiség, mely jeles Klieglünkre érdemellen átokként nehezül, azonban valóban szeretetlen-ség, mellyel a különben honi iparunk iránt szép igyekezetet tanusító gazdagaink legnagyobb része e föltűnő találmány irányában áltájában viseltetik, igazságtalan is, miután annak bekövetkező életerős jövődjén értelmes ember többé nem kételkedhetik. — Ne rejtelegzünk magunkat az osztó-szedő géptől az értelmiség könnyebb terjesztésével az egész hazára áradozandó roppant haszon felől; — unokáink tán emléket rakandnak a férfiaknak, kinek magas irányu igyekezetét, szüntelen fáradozásinak világosan kimutatható gyümölesait k o r t á r s a i hálátlansággal fizetik, s gondteljes, inséggeli küzdesben lefolyó napjai örök bizalmatlanság, idegenkedés, s gyanúsítgatással mérgezik meg. — E csüggesztő jelenések nem jellemzik ugyan szá-zadunknak magasztalt humanisticus irányát, azonban tán mégis szabad remélni, hogy lelkes hazánkfiai Klieglnek, figyelmükbe ezennel újonnan ajánlott találmányait erőszakos halálra nem kárhoztatandják, hanem erélyesen, s hon szeretettel karolandják föl az osztó-szedő gépet; hisz tudjuk, hogy a közfelvilágosodás t i s z t á n s z e l l e m i e r d e k e, melly ezen hazafiai köteleességet megkívánja, minden gondolkozó föben meleg szöszólót lel, és nálunk hála Isten! nem hiányzanak az érző szívek, mikben a bár távolabbra eső de inkább eszményi czélok még szent lelkesedést gyujtanak föl, s azt — némelykor — tetté is érlelik, a résztvények, váltók, uszora, szóval a meztelen a n y a g i s á g e k o r s z a k á b a n. Pozsonyi rendes levelező.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Mint előre megmondók, épen úgy történt, hogy az előre hirdetett „R o n g y a s z“ 7kén nem adatott. Valóban dicseretet érdemel az igazgatóság következetességeért, mert csakugyan boszantó dolog leendett, ha valaki a tapasztalatok nyomán épen 7kén nem ment volna színházba édes reményében a sokott költő g é s e k n e k; s pedig ugyanez adatván új darab kénytelenített volna magát egy egyszerű évtől megfosztottan tapasztalni. — Egy alázatos kérelemmel is alkalmatlankodunk. Sziveskedjék az igazgatóság a csarnokban játékok végével fölfüggesztetni szokott táblán a csütörtököt mindig C és nem T betűvel iratni! Ismételve esedeünk egyetlenegy C betűt!!

A Pesti Divatlapban egy könyvárus valóban érdekes cikket közöl a könyvárusi reformról. Figyelemmel olvasók a cikket, melly egy könyvárus szájából igen jelentékenyen hangzik. Valóban szánandó állapotban vagyunk mi irók a könyvárusok irányában, s irgalomképen vehetjük, hogy ezen emberek velünk szoba állanak. Ezer szerencse, ha a könyvkadás terheit és költségeit az iró maga veheti, különben megátkozta a napot, mellyen először a tollhoz nyult. A keserű tapasztalatok nyomán e sorok irója még ez idén megjelenendő „száz esztendő s kalendárium“ című humoristikai munkáját saját költségén adja ki, megjegyezvén, hogy egyetlen egy példányt sem ad könyvárusi bizományba, hanem a kinek tetszik a könyvárusok közül, szokott száztól de készpénz fizetés mellett a Jelenkor és Pesti Divatlap szerkesztői hivatalában megrendelést tehetnek.

Sok remény csatlakozik a jövő országgyűléshez, — minden ember várva várja, még a pozsonyi német színészek is; nevezetesen pedig M e g e r l e a s z s z o n y S z i g l i g e t i „Rabját“ németre átdolgozta, s mint jól értesültünk, a fordítás az eredetivel csak annyiban különbözik, hogy az eredetiben „Jó napot“ a fordításban pedig „kujdi Nacht“ot kívánnak.

Seefeldner pesti pék legközelebb mutatá be a városi tanácsnak buza- és makkliszt vegyítékből készült és czélszerűnek is talált kenyéret. Arulhatására engedelmel kapott. Már mi csak azt hisszük, hogy sokkal jobb a makkot akkor megenni, mikor a szokott úton sonka alakban mutatkozik. —

Alig láthatni egy könnyen nagyobb sületlenséget, mint Pesten a cimerrajok. A régi posta-utczában a többek közt egy szücsbolt rajzán látszik egy nagy fehér medve ágaskodó helyzetben, háta mögött pedig atúlában áll egy ember (bihetölög szücs). Nehezen hisszük, hogy a medve csak oly könnyen eltűné azon embernek társaságát, ki mindenesetre előre márivott a medvebőrre. — A r ó z s a p i a c z sarkán ismét van egy esernyő-csináló, kinek cimzerén vizart lát-szik, egy urfi esernyővel védi magát, s ámbár a menydörgős mennykő épen az esernyőn ül keresztül, neki még sincs baja. Valóban, ez a cimzer eszelősebb a másíknál.

Bizonyos német városban nagy csudaként beszélék, miként sikerült egy zsidónak fiát a környülméletétől meg-övní, s ámbár a gyermek nincs környülméletű, azért mégis z s i d ő! Mintha ez valami nagy dolog volna? hisz minket az uszorasok környülméleték, még sem vagyunk zsidók!

A kőbányai résztvény-társaság nagyon bölcsen fogna cselekedni, ha ügyeit magyar nyelven vinné; és mindenesetre f u r c s a, hogy pecsétje magyar, az aláírásiv magyar, de a nyugtatványok németek. Magunk is birunk egy résztvényt, mi okból épen nincs kedvünk eltűni, hogy idegen nyelvet toljon valaki nyakunkra. Ha nem tud a jegyző magyarul, majd találunk helyette más embert, ki tán magyarul is tud.

A fejevári életbiztosító egylet, mint halljuk, nyugintézetet is akar létesíteni, mi csak terjedtebbé tenné jótékony működéseit. Szabadjon azonban annyit mondani, hogy a tisztelt társulat ügynökségeit úgy intézze, miszerint valamely kereskedőt bizon meg, kinél könnyebben meg a kezelés, mint nem kereskedőknél, minthogy ezek naphoszsztat nem őrlik meg a szobát, holott kereskedésben mindig van ember reggeltől estig.

Az „Arany-kézben „Senger-Gesellschaft“ mulattán a vendégeket, ha e külföldi művészek (?) be nem teljesedett volna az, hogy se hazájukban, se itthon nem próféta k. Egyébiránt ne bigyék, hogy nagy hatást csinálnak azzal, mert a R á k o c z y t olly zajos dorombolással kurjongalják, minthogy művészetük még igen szegény, az a benevolentiae captatio pedig mézes madzagnak nagyon vastag! Korschomadiener!

Rév-Komáromban egy kávéházba még most is a Hír-
nők jár; aligha így nem tesz a kávé, hogy a mint az év végződik, a régi számokat újra táblába teszi.

A soproni természetvizsgálói gyűlést érdekes tündi egyszerűsége az iparműkiállítás, s több érdekes tárgyaknak ez uttali kijátszása. Magunk is részt veendünk e gyűlésekben, s édes kötelességünknek hiszük olvasóinkat a történetekről tudósítani.

Az Ungart kérjük, hogy újdonságainkat máskor hamarabb fordítsa és közölje a forrás megnevezésével, mert legközelebb mi is arra vetemedünk, hogy tőle valamit elesipjünk; s épen már a legnagyobbiknak estünk; midőn jókor megismertük, hogy azt mitőlünk csipte ez előtt négy héttel írt naplójából.

A soproni vasut folyó hó 10én fog ünnepélyesen megnyitni, s így a természetvizsgálói-gyűlést még érdekesebb leendő, legalább a frakói nevezetességek megnézése kényelemmel történhetik.

Vitéz Ignác szerkesztése mellett megjelent Bécsben, s minden hiteles könyvkereskedésben kapható: Uebersicht der ungarischen Wortlehre két nagy kényyven egy oldalra nyomva Nyelvünket megtanulni ohajtó idegen ajkuk számára igen ajánlható munka, minthogy falra akasztható, vagy asztalra teríthető lévén sétálás vagy egyéb foglalkozás közben is használhatni.

Heckenast Gusztávnál megjelent, s általa minden könyvkereskedésben megszerezhető: „Jó s ík a István“ öt kötetű regény, írta b. Jósika Miklós; ára 5 pfrt. Koszorús írónk sokkal ismeretesebb a klasszikus regény irodalomban, sem mint munkájának terjedelméből ajánlását látnók szükségesnek. ☐

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

LŐCSÉN, július 22én 1847. Szepesmegye július 20. kezdette évnegyedes közgyűlést főispán ő méltóságának elnöke alatt. Legelső tárgya, mely a kisgyűlések jegyzőkönyveinek szokott meghitelesítettésük után szövegre került, volt az éhínség dolgában kiküldött állandó választvány folytatóság jelentése, melyben az utolsó közgyűlés óta folytatott működésének rajzát terjeszté elő. Ez alkalommal a többi közt tapasztaltatván, hogy azon 5000 pft., melyet a k. kincstár a katonaság tartásának könnyebbitésére e megyének kamat nélkül előlegezett, még nem egészen használtatott föl, a fölösleg további rendelkezésig és előkerülő szükségig a hadi pénztárba fog tétetni. Azon választványok számadásai, melyek a segédelmet a nép közé elosztották, az állandó választvány által bizonyos meghatározandó napokon meg fognak vizsgáltatni. A más vármegyékben csoportonként ide tuduló koldusok most mindjárt kiutasítottak, a megyebeli koldulás, miután ezeket sem a megye, sem a községek aratásig ellátni nem képesek, nehogy éhenhalásra jussanak, ideiglen hallgatva eltűretik, de most akkorára közhírré tétetik, hogy september 1ső napjától kezdve, minden község köteles a maga koldusait ellátni, és a más helyeken koldulás szigorúan el lesz tiltva. Ezen határozat annál szükségesebb volt, mivel sok paraszt szülék már szokásba veszik gyermekeiket őszkor koldulásra elkergetni, és így azoknak táplálásától, ámbár arra képesek lennének, megszabadulni.

Ezeknek kapcsán kihirdettetett és a szolgabíráknak szoros megtartás végett kiadott a nagymélt. magyar kir. helytartó tanács azon intézvénye, melyben a gabona, burgonya és lisztnek külföldre való kivitele eltiltatik, a nyereszkekörlátoztatására üdvös rendelkezések tétetnek, a jövő termésre előlegesen kötött szerződések érvénytelenségre kimondatnak, és a termés pontos összeírása fölkiadott parancsoltatik.

Azon 10,000 pengő forint, melyet szász Coburg-Gothai fejedelmi herceg ő magassága a megyének július utolsó napjáig kamat nélkül kölcsönözni méltóztatott, a megye hitelének fenntartása tekintetéből július végével pontosan vissza fog fizettetni, még pedig úgy, hogy 6800 pft. már másoktól fölvevén kölcsön által kéznél lévén, a hiányzó 3200 pft. ideiglenesen a nemesi pénztárból fog vétetni.

Fölvétettek ezután a főorvos és némely szolgabírák tudósításai a megyeszerte dühöngő idegláz és vízkórság iránt; s mivel ezekből kitetszett, hogy a betegeknek nem annyira orvosságra, mint eledelre van szükségük, az állandó választványnak meghagyatott, hogy azokat a lehetőségig élelmi szerekkel lássa el.

Pestmegye levele az ausztriai vámbivatnokoknak a brucki állomáson történt behozatala iránt az országgyűlési utasítást készítő választvány teendői közé soroztatott; hogy pedig Pestmegyének a kívánt adatok a galicziai határszéleken divatozó gyakorlatot illetőleg mielőbb megküldethetnének, a levéltárnok azoknak kikeresésére ismételve emlékeztetett.

Az országgyűlés ideje közelgetvén, az utasítás elkészítésére számos tagokból álló választvány neveztetett.

Fenséges főherceg István ó cs. k. főhercezségét is Kassán e megye részéről fényes küldöttség fogja üdvözölni, főispáni vezérlet alatt.

A törvényszéken bíraskodó táblabírák napdjai, — melyek néhány év előtt eltöröltettek, jövő november 1ső napjától fogva ismét fizettetni fognak. Ezen határozatot némelyek élénken ellentették, de a szükség látszik azt igazolni. —

Hevesmegyének az isméretes parádi kihágásokat érdeklő fölszólítása, — valamint Gömörmegyének azon indítványa is, hogy az éhínség eltávolztatására kielégítő törvény szorgalmaztassék, az országgyűlési utasítással foglalkozandó választványhoz utasított.

Végre kihirdettetett a nagymélt. m. kir. helytartó tanács kegyes intézvénye, melyben a megyék a hamis pénzközlők elleni bíraskodástól, mint a t. királyi táblához tartozótól, eltiltatnak.

A gyűlés egyéb, bár elég számos tárgyai, csak helybeli érdekekkel bírnak. — A nem igen népes gyűlés csak két napig tartott.

Közli Fabriczy Sámuel.

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉS.

A 69ik orsz. ülésben Alsófm. követeinek óvástételük után Zeyk Károly kolozsmegyei követ terjeszté elő az urbéri határozatokra vonatkozó következő óvást: Alulírtak a már forma szerint t. czikk javaslatokba öntött urbéri özszes határozatoknak, utasításainkkal és saját nézeteinkkel ellenkező pontjai közül, mellőzve mindazokat, melyek vagy csak kisebb fontosságúak, vagy az elősorolándók folyományi, vagy pedig az előhaladást ha különösen nem is mozdítják elő, de legalább tetemesen nem hátráltatják, szoros kötelességünknek tartjuk, a következőkre nézve ünnepélyes óvásunkat megtenni:

1sör. Az 1ső t. czikk javaslat előrebocsátólag kimondván azon minden tekintetben igazságos vezérletet, miszerint igazi majorság birtok, semmi szín és ürügy alatt urbéri tárgya nem lehet: ennek alapjául az 1820ki özszeiratot tette le, még pedig igen helyesen azon nyilvános kikötéssel, hogy az abban találtók (a köztudat szerint igen feles és nagyszerű) hiányok teljesleg kijavittassanak; a kijavítási czim alatt azon I. t. czikk 1ső §. négy pontjai alatt hozott szabályok, ha szintén urbéri rendelkezéseket tárgyalnak is, de az özszeirat hiányai kijavításáról legkisebbé sem rendelkeznek, ugyan is:

E szabályok elseje, csak is az özszeirat verficációjáról vagy is arról rendelkezik, hogy ha mit a földesur, az említett özszeiratba foglalt urbériségből nem bírói ítélet nyomán azóta elvett, azt most adja vissza.

A 2dik pontja sem szól a rectificációról, hanem csak arról, hogy miként lehetett eddig s lehet ezentúl is az urbériségből majorságosítani a nélkül, hogy azt a földesur visszaadni tartozzék.

A 3dik pont viszont csak arról, és azon egy esetre rendelkezik, hogy ha a telki állományi mennyiség az özszeiratbeliből ki nem telnek, úgy és akkor pótolassék ki e hiány az urbériségekben metálán található földekből, vagy is nem arról rendelkezik, hogy a conscriptióból kimaradt tiszta urbériséget miként kellessék kitisztítani, mit egyedül lehet helyesen rectificációnak nevezni, hanem hogy a telki állományokat, ha a szükség kívánná, hogyan kell az özszeírásba föl nem jegyzett, de jelenleg urbériségekben levő földekből kipótolni. De végre ezen I. t. czikk 1ső §. 4dik pontja sem rendelkezik az özszeiratbeli hiányok igazítása mikéntiségéről, az csak arról rendelkezővén, hogy a conscriptióba beirtak ezentúl is urbériségek tekintessenek mindaddig, míg a földesur bé nem bizonyítja, hogy azok majorsági birtokok voltak s így hibából irattak bé az özszeiratba. Csakugyan az ezen 4dik pontban foglalt rendelkezés nevezethetik még leginkább rectificációnak, de egyoldalú lévén, hiányzik benne a kölcsönösség elve.

Miután tehát az 1820beli özszeírás kiigazítására oly nagy szükség van, (mellynek szükséges voltát maguk a rendek is elismerték) és a kijavítás mikéntiségéről voltaképp semmi határozat nincsen, ugyanazért az 1820diki özszeirat e kijavítási terve ellen óvakodni kötelességünknek tartjuk.

2szor azon földekre nézve, melyek az 1819—20beli özszeiratba föl vannak jegyezve, de jelenleg nincsenek az urbériségekben, az említett I. t. czikk 1ső §. 1ső pontjában az határoztatik, hogy azokat a földesur csak azon esetben tartozik kipótolni, ha az urbériségek mind azt bébizonyítja, hogy azokat a földesur vette el, mind pedig azt, hogy azoknak, nem bírói ítélet nyomán jutott birtokába. Az első ágára nézve nincs semmi észrevételünk, mivel mi is úgy találjuk helyesnek, hogy arról, mikint hiányzó földet a földesur vette el, az urbériségek bizonyítani, de ennél többel nézetünk szerint az urbériségek nem tartozik, s a földesuron kell hogy fenekeljék annak bébizonyítása, hogy az bírói ítélet

nyomán szállott kezére. Mellőzve azt, hogy a negatív bizonyítások egyáltalában lehetetlenek, az erről bizonyítványt is az urbériségek teendői közé sorozni már csak azért is helytelen, mert neki erről szóló irományai nem lehetnek, s olly birtoknak a földesur által eivetele bizonyítottatván általa, mely az 1819—20beli özszeiratba befoglaltatik, a praesumptio mellette van. Ha ennek bébizonyítására is az urbériségek szorítottak, az annyit teszen, mint megerősíteni a földesurakat az urbériségekől bár mi úton elvett urbéri földek birtokában.

TARSULATI ELET.

MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET. Kötelességünknek ismerjük a tisztelt gazdaközönseget az egyesület által a hazai szarvasmarhatenyésztés érdekében már harmadizban kitűzött pályakérdésre figyelmeztetni, s azt ezenel ujjolag kihirdetni. — A kérdés következő:

Mellyek Magyarországon a szarvasmarha elaljasodásának okai? — Minő szarvasmarhafajok tenyésztetnek hazánkban? — Melyek a legcélszerűbb tenyésztés elvei és módjai, erő, tejelés, és hizékonyosság külön tekintetében? — Mikép lehetne, különösen a köznép körében az elhanyagolt szarvasmarhatenyésztést jelen elaljasodásából hazánk kedvező körülményeihez illő fokra emelni? — Egyes esetekben minő fajok legalkalmasabbak vérkeverésre? s minők volnának netán e célra a külföldről behozandók? —

A kitűzött kérdést részletesen és alaposan megfejtő s a bíráló küldöttséget kielégítő felelet az egyesület részéről száz arany jutalmat nyerend, az ehez legközelebb álló pedig ezüst érdempénzzel fog megfizettetni.

A pályázás határnapja f. évi dec. 31dik napjára van kitűzve, s a pályamunkák tisztán s olvashatóan írva, lapozva, bekötve, s névvejtő jelleggel ellátva az érintett napig az egyesület titoknoki hivatalához küldendők.

A szarvasmarhatenyésztés hazánkban kétségtelenül egyik legfontosb ügye a mezőgazdaságnak, s nem annyira a száz arany, mint inkább a honnak gyarapodása eléggé ösztönző érdek lehetne arra, hogy számos jeles szakértő gazdáink becses idejük egy kis részét az előbocsátott kérdések megfejtésére fordítani sziveskedjenek. Pesten július 15kén 1847. T ö r ö k J á n o s m. k. egyesületi titoknok.

Legközelebbi medárdvásárai rendes közgyűlés által határozott rendkívüli közgyűlés f. é. augusztus hava 26kán d. e. 10 órakor fog a nemzeti casinóban tartatni, melyen tehát az Egyesület t. cz. tagjai minél számosan megjelenni kéretnek. Pesten július 28án 1847 T ö r ö k J á n o s m. k. egyesületi titoknok.

A k i s d e d o v ó i n t. M. O. t e r j e g y e s ü l e

(Vége). Ugyan ez alkalommal érkezék a testvér magy. haza másik távol vidékéről Erdélyből egy hasonlóan érdekes jelentés ezen központi választványhoz. Megismertetik ebben a Küküllő vármegyében kebeleztett Dombó helység óvodája. A vett értesítésnek kivonat tartalma ez: „dombói unitarius lelkész Nagy József ur korán megbarátkozván a kisdedovás eszméjével, midőn nagyobb birtoku helybeli pártfogók hiánya miatt — annak tettlegességét ki nem vihathá, kevés számú körendű hallgatóihoz fordult s őket buzdítá, hogy önerejükkel alkossanak helységökben óvodát. E' czél elérése végett először is 1841dik évben mérsékleti egyletet alapított köztőlők, s hogy az egylet erejét megszilárdíthassa, gyümölcsfa tenyésztésre és nemesítésre serkentette hibeit, közre ajándékozván a papi laka közelében fekvő jócska terjedelmű rétjét is, és e rét csakhamar szép oltványossá alakultát, a mifőlötti öröm oda vezérle a lakosságot, hogy az egyházhoz tartozó erdőben találtatott vadcseméket, válogatott gyümölcsfa ágakkal oltotta be. A' buzgó lelkész e' közben folytonosan törekedett hibeiben a gyermekek erkölcsi nevelése iránti vágyat is ébrésztetni, de felsőbb pártfogás nélkül lévén, nem sikerült a népet arra bírnia, hogy egy kisdedovó intézet fölállításához önkénytelen adakoznának, azért is saját erejével logott a munkához, telket szerzett az intézet számára, azután a n. vármegyéhez folyamodott a végett, hogy a helységre eső közmunkák egy részét engedje meg az ovoda felépítéséhez fordítatni, mi megengedtetvén, a lelkész kéregetni indult a vidékre, s az így özsze gyűjtött pénzből, s az egyház eladott erdőrészeknek árából a szükséges követ megszerezvén, az építés megkezdett, mihez — hogy gyorsabban végrehajtaszék — a lelkész saját igavonó marháit is ingyen használatra engedé.

De nem lévén elegendő az özsze szerzett pénzoszszeg, ujra kéregetésnek indult a haza tehetősbeijehez, lelkesebbjeihez, s a tisztelt lelkész ur illy fáradszhatlan munkásságának köszönhető Dombó helysége, hogy már 1844dik évben egy csinos külsejű óvodát, s egy néptanodát nyert egyszerre a nélkül, hogy a nép avagy csak egy fillérrel is adózott volna annak építéséhez. A' következett két évben mar a tanító laka is fölépítették; sőt jelenen már a tanító fizetést is huz, de pénzalap hiánya miatt kisdedovót még nem lehetvén tar-

KÜLFÖLD.

AMERIKA. Maj. 22-kei riojaneiroi tudósítások szerint Braziliában Cavalcanti pénzügy miniszter lemondása következtében miniszter változás történt, mellynél csak a külügyi tárca kezelő Cayrio báró maradt előbbi állomásán. A pénzügyminiszter költségvetése szerint az 1847—1848-ki pénzügyi év bevételei 25,500, kiadásai (a bel- és külügyre nézve) 26,814 contora terjednek.

A „Louisvillei“ hírlap jelenti, mikép Franklin grófság délnyugoti részén Mississippi státusban, egy vágottkövekből álló finomul csiszolt feneket találtak három lábnyi mélyen a földfelszín alatt, 108 láb hosszúság és 80 láb szélességben. A falmű állítólag bármely illeten újabbkori munkához hasonló, sőt még jobbnak látszik. A fölületen most épület áll, de harmincz év előtt még 2—3 láb átmérőjű bükkszerű fenyők emelkedtek ott ég felé. Ezen kőfénék szemléltetést igen régi, miután az indiánok szomszédságában mitsem tudtak létezéséről és semmiféle monda nem vonatkozik rá.

PORTUGÁLIA. Das Antas és társai a st. juliani városrészéből kibocsátattak, de kiszálltukor a kir. sereg egy része megtámadta a fogva volt tisztakat úgy hogy ezek angol hadihajókra kényszerültek menekülni. A brit követ ezen bántalom miatt elégtételt kívánt s azon zászlóalj, mellyhez a tettes katonák tartoztak, eltávolítottat Lissabonból. A spanyol tábornok Concha jul. 14-én Lissabonba érkezett, azonban rövid ott mulatás után ismét seregéhez távozott vissza. A 16-d. számú gyalogezred, melly Saldanha osztályához tartozott, néhány nappal előbb tért vissza Lissabonba, borostyánágakkal csákJóin s midőn a királynő gránátos ezrede ismét a fővárosba jött, a királyi férj a kiszálló helyen fogadta azt, s minden zászlóját sajátkezüleg egyegy borostyánággal ékesíté. Nyomorult hűségvizsketeg! mintha a fölkelést a kir. sereg nyomták volna el, holott az egész világ tudja, hogy a népügy barátai csak az egyesült hatalmak végső veszélyfel fenyegető fölléptének engedtek. — Saldanha nyilatkozványt bocsátott katonáihoz, mellyben nekik a királyi tekintély visszaállítását jelenti s a dolog folyamából azon következtetést húzza, mikép most már még a leghitlenebb is meg lehet győződve, hogy a királynő trón valamint az önkényuralkodás egy a republikaniság ellen egyiránt védelme van. — Az angol hadi gőzös „Terrible“ Angolába ment a torresvedrasi foglyok visszahozására. A többi angol és spanyolgőzös, ugyszinte „Amerika“ fregát Madeira-ba s az azori szigetekhez eztek.

SPANYOLORSZÁG. Jul. 19-kei madridi hírek szerint a királynő előbbi nap s-ildefonsói nyárilakába érkezett. Elutazta után a király öntermet akarta elfoglalni a kir. palotában. Minden előkészület megtörtént s illető parancsok kiadattak, sőt még az alabárdosok diszorsége is megrendeltetett a belső szolgálatra. Midőn azonban a királyi férj a palotába vonulni akarna, Cordova tábornok jelent meg előtte felsőbb parancsra, minélfogvást neki a palotába vonulást tiltatik s ez utóbbinak elzáratása rendeltetik. E szerint Izabella királynő folyvást idegenkedik a reá tukmált férjéről. —

Spanyolország viszonya Portugáliához kissé kritikus. Némelyeit azon föltételeknek, mellyek alatt Concha tábornok Porto hódolását elfogadta, a három hatalom teljes hatalmuképviseelői s donna Maria da Gloria királynő roszalják. A spanyol fölhatalmazott Ayllon ur tehát ellenkezésbe helyezte magát a spanyol hadsereg főparancsnokának egyik tényével Portugáliában. Ez komoly viszálykodásra vezetett mind a kettő közt. Concha tábornok erre a madridi kormányhoz fordult azon kéréssel, hagyja jóvá portói eljárását s Ayllon urat mozgítsa el állomásáról. Valóságban egyik sem bünös a két férfi közül, mert mind a kettő szigoron világos utasítása értelmében cselekedett, de épen ezen utasítások ellenkeztek egymással. Ha Concha s Ayllon urakat e részben némi vád illeti, akkor az más nem lehet, minthogy utasításaikat előleg össze nem hasonlították. Az alatt a kormány Concha tábornokot részint mertheadserget vezérle, részint mert Serrano barátja, pártolá azon nyilatkozattal, miszerint a hódolási szerződésnyet, mintha csak ő kötötte volna, tökéletesen jóváhagyja. Egyszersmind Ayllon ur eljárását roszszalta. Ez kellemetlen bonolyultságokra vezetend, minthogy ezáltal a spanyol kormány Anglia, Franciaország s Portugáliával ellenmondásba keveredik. —

Madridból jul. 20-káról írják: „hihetlen események tanu- ni vagyunk. — Alig utazott el 17-ken este a királynő la Granjába, midőn férje Pardóból a királyi ház tisztékhez parancsot intézett, miszerint egy lakást rendezzenek a kir. palotában számára, miután más nap oda szállni szándékozik. A miniszterek ez esetre el voltak utasítással a királynőtől látva s a belügyminiszter Benavides tegnapelőtt este Pardóba menvén kijelenté a királynak, mikép fels. nő-

jétől azon utasítást nyerte, hogy neki a palotába vonulást az ott felállított örök által megtagadtassa. Egyszersmind az tanácslá a királynak, hogy főleg most ne menjen Madridba, mert azon véleményre fogna okot szolgáltatni, hogy a királynőt szantszándékkal akarja sérteni. A király erre azt válaszolá, mikép ő már parancsot bocsátott a palotatisztekhez s nem szokása azt viszszzavonni. Ha a miniszterek a palotaajtókat be akarják zárni előtte, jelentsék ezt írásban; egyébiránt ő tudja legjobban megtélni, vajjon illik s kell é neki most Madridba menni. Mihelyt Benavides Madridba visszatért, a miniszterek tanácsot ültek s írásban küldték meg a királynak azon okokat, mikélfogva a palotaajtók bezáratnak előtte. Minthogy ezen körülmények nem maradtak titokban, annál nagyobb volt a csudálkozás midőn tegnap délelőtt a királyt a városba kocsizni s utját a kir. palota felé venni látták. — Mielőtt azonban oda megérkezett, egy parancsvívó tiszt küldetett elibe. Hihetőleg a rendszabályokat tudatá vele, mikkel találkozan- dik, ha megkísérti az erőszakos benyomulást a palotába. A király viszszzafordulást parancsolt, s a Pardo felé vezető kapun kocsizott ki. Míg itt azt hívék, hogy oda tért vissza, megkerülé a város egy részét s másik kapun ismét bejövén, atyja palotájában a buen-retiróban szállt le, azon kijelentéssel, hogy tartózkodási helyül jelenleg ezt választja. De a miniszterek sürgetve, sőt mint beszéltek kellemetlen rendszabályokkal fenyegetőzőleg szöllíták őt föl, térjen még az éj beállta előtt Pardóba vissza. A király engedelmess- kedék. Ha a királynak eddigelő tetszett azon helyet, hol nője tartózkodott, kerülni, elfogulatlan személyek legfőlebb vállukat voníták, egy illeten önviseletben csak azon igye- kezettel látván, hogy mint üldözött, az udvar eselszövényeit kerülő herczeg tűnjék a közönség szemébe. Kötelessége — ha nem is hajlama nője oldalához hitta őt. Mégis hallgatni fogtak volna, ha Pardóban marad, vagy valamely harmadik tartózkodási helyet választ magának. Midőn azonban végkép csak azon pillanatra várakozott, hogy nője távozzék el Madridból, miszerint ő oda mehessen, s rendelkezéseket tesz egyenesen ama palotában lakásra, mellyet nője kevés pillanattal előbb elhagyott, innen azon következtetést vonhatni, hogy a király nagyon is világosan be akará bizonyítani, mikép közte s nője közt semmi házassági viszony fen nem állhat. Az általa szándokolt erőszakos palota elfoglalás nemcsak azt tanúsítja, hogy párthivei állítása, mikép épenséggel nem akar annak belsejében parancsolni, alaptalan volt, hanem aligha jogtalanul szem- lélné valaki egy illeten bánásmódban első lépést a királyi hatalom további bitorlására. A király feledni látszék, hogy czimét csak egy miniszteri rendelet erejénél fogva viseli, s hogy Id. Izabella nemcsak hitese, de királynője is.“

Egy Madridban tartott progressistai lakomán a szabadságot, hazafiakat s Espartero tábornokot éltették. Követválasztásnál madridi kerületben a progressisták határoztott győzelmet arattak. A moderadók a tartományokban azért kárpótolni akarják magokat.

Hiedelem szerint a „villasuri tanuló“ a királynő sere- geivel tartott utóbbi ütközetekben elveszett; legalább fegy- vereit s lovát a csatatéren találták. — A Portugáliában közbejárult seregosztály most Cataloniát szállja meg, ott a Montemolinféle csapatok ellen működendő.

ANGLIA. A trónbeszéd, mellyel Victoria királynő jul. 23-án a britt parlamentet berekesztette, következőleg hangzik: „Mylordok és uraim! Legnagyobb örömmel szolgál megfeszülés s fáradságteljes ülészakkuknak véget vehet- nem. Nem válhatok önöktől el hálalérzelmeim kifejezése nélkül azon szorgalom és buzgóságért, mellyel a közérde- kek tárgyalásának áldozák föl magokat. Szemügyök főké- azon segélyforrásokra volt irányozva, mellyeket egy nagy, eddigelő általunk meg nem élt nyomor közvetlenül meg- kívánt. Szives megegyezésemet adtam azon törvényekhez, mellyek mig szabad gabnabevitelt engednek, s a cukor- használat pálinka és serfőzőházakban könnyítik, egyszers- mind az életfentartási eszközöket szaporítják, s az árucse- rért emelik. Örömmel szemlélem, hogy önök ez alkalommal eszközül az inség ellen sem korlátozásokat, sem akadályokat nem indítványoztak a belső s külső kereskedelemre nevé. Erősen meg vagyok győződve, miszerint hasonló rendszab-ályok egyáltalában hatástalanok, sőt némely esetekben azon bajokat, mellyek leküzdésére rendeltettek, még inkább súlyosbítják. Szivemből méltánylom ama terjedelmes s bő- kezü nemeslelkűségre mutató tényeket, mikkel irlandi alatt- valójim szenvedéseit enyhíték. Siettem nem különben me- geegyezésemet adni egy törvényhez, mellynek czélja Irland szegény népségén maradándólag segíteni. Hasonlag jóvá- hagyám a különféle billetek, mellyek az egyesült országbeli ama rész földművelésnek kifejtésére, s ipara élénkebbi- tésére hozattak. Figyelmemet fordítandom minden további rendszabályra, egyen üdvös cél elérése végett. — Viszo- nyaim a külső hatalmakkhoz tovább is mint eddig teljes re- ménnel biztatnak a békefentartás iránt. Nagy örömmel

tani, a lelkes pap családjával együtt ingyen teljesíti ott az ovó tisztét. Az intézet nyitva áll vallás és nemzetiségre te- kintet nélkül helybeli és vidéki kisdedeknek egyiránt. A kö- zelebb lefolyt 3 év alatt 30-on fölül voltak a magyar nyelv megtanulása végett oda küldött oláh ajku kisdedek. 1846- dik évben már 92-en ovattak ez intézetben. Főpártfogója ennek, s az elemi tanodának királyi táblai elnök Dániel Elek ur ó n. ga, ki habár nem helybeli birtokos, de legne- vezetesebb segedelemmel járult ezen vállalatok létesíté- séhez. Mind a mellett ezen intézet további fennmaradása — mondhatni egyedül — a buzgó lelkesnek vajha minél hosszabbra terjedendő — életétől van föltételezve, és így jövője is bizonytalan.

Egyesületünk középponti választványa a vett értesít- és nyomán akép intézkedett, hogy Nagy József ur buz- galmanak méltányos elismerése mellett Erdélynek lelke- sebbjei által is gyámolittassék egyszersmind. — Választ- ványi határozatból. S t u l l e r F e r e n c z, egyesületi t.

A kisdedovó int. M. O. terj. egyesület választványa az illető törvényhatósági biznyságok jelentéében végrehajtá a képző intézet épületének föllá- lítása végett kibocsátott 20 pftos kölesönrészvényeknek ez idei július 31-re kitűzött s o r s h u z á s á t. A viszszzaváltás rendezésével megbízott egyesületi bizottványnak terveze- te szerint ez évben 19 illynemű kötelezvény levén beváltan- dó, illy sorban huzattak ki a kötelezvények: 149. 89. 81. 187. 169. 56. 168. 109. 88. 27. 12. 152. 19. 158. 35. 79. 63. 120. 54. számai.

Es ez alkalommal N á d o s s y István ur, ki jótékony- ságának eddig is sokat köszönhet egyesületünk — ismét nyilvános tanuságát adá, milly buzgó részvétellel viseltetik ezen hazai üdvös ügy iránt, — ugyanis a kisorsolt 54. és 56. számú részvényeiert részére járandott összeget — 40 pftot — azonképen, mint azt az 1845. évben kihuzott két részvényével tevő, most is ujlag az egyesület fölsegélésé- re viszszaengedé. Kegyes adományáért fogadja az egyesü- let forró háláját.

A kihuzott részvényekért járó megváltási tőkepénzek valamint a kamatok is f. évi december 1-től kezdve pénz- tárnok Antal Mihály ur által (Borz utcai Boronkayféle ház- ban) lesznek kifizetendők. S t u l l e r F e r e n c z egy. titkár.

A PESTI VAKOK INTÉZETE növendékeinek köz- vizsgálata július hó 31-én nagyságos Schedius Lajos királyi tanácsnok ur elnöklete alatt számos, s diszes közönség ko- szorujákán ment véghez. Ez alkalommal kir. tanácsnok úr minden közügynek buzgó pártfogója, s a szenvedő embe- riség lelkes barátja gyengélkedő egészsége mellett is jeles, s tartalomdús beszéddel mint a tisztelt közönséget az inté- zet szives részvételére továbbra is gerjeszté; mint pedig a tanitók szorgalmát s a növendékek szép haladását megdi- csérvén, a kegyes pártfogók pénzbeli adakozásait a jele- sebbek közt szét osztá. Nevezetesen t. cz. E ö t v ö s J o s e f - n ő ó nagyságától 5 pengőforintot; t. cz. H e l m e c z y M i - h á l y ú r tól egy aranyat, t. cz. Ö t t l i k aszszonyságtól 3 pft- nyi kamatot; kiknek kegyes részvételük iránt hála, s leg- szivesb köszönet az intézet részéről ezennel nyilvánítottatik. Van jelenleg az intézetben 37 növendék, 33 fiu, 4 leány; — rom. kat. 26 — agost vallasu 3, reformat. vallásu 7, — héber 1. — Mesterségre kötő, és fonó 6, egyedül fonó 3, cipellős 3, botosfüző 2, kötélgyártó 2, kosárfonó 2, szal- mafonást üző 3, egyedül kötő 16. — zenére: kitünő 2, jó tehetségű 14, középszerű 12 — kevéstehetségű 9. (Bek.)

A BUDAI TAKARÉKPÉNZTÁR július hónapi ösz- szes bevétele: 190,360 ft 49 kr. p. p. Kiadása: kikölcsönzésekben . . . 169,519 „ — „ bevételei viszszzafizetésekben . . . 18,736 „ 46 „ hivatali költségekben 241 „ 54 „ házépítési költségekben 3000 „ — „ kamatfizetésben 523 „ 4 „ 183,020 „ 44 „

pénzmaradvány július végén 7340 „ 5 „

Ki e' szenge intézettel csak egy izben is érintkezés- be jött, s annak haladását keletkezte óta éber figyelemmel kíséré; megfogja vallani, hogy a közönséges pénzsűk da- czára óriási léptekkel emelkedését nem annyira korszerű- sége szükségének: mindinkább az érdeklött közönség igé- nyeihez alkalmazott alapszabályainak, az ügyviteli kezelés modorának, s a kezelő személyzet azon megelőző báná- smódjának köszöni, melly illy philantropikus intézeteknél nem téveszti el hatását; főleg ha még az is tekintetbe jő, hogy a nyilvánosság mezején olly versenyzővel találko- zik, mellyet a napi szükségek hitelében már mintegy meg- szilárdítván, pénzforgalmára nézve már jóval előbb áll. A- z azonban tekintve amaz ifju intézetnek tíz hónapon át mind közrészvételben, mind számtani potenciában mutatkozó e- melkedését, nem lehet kételkedni, miszerint közel a czél, mellyen majd hitelszilárdsága a közrészvétel által gyámolít- va sokkal tágasabb alapra foghat terjedkedni. —

E g y s z e g é n y b e t e v ő.

tapasztalám, hogy azon rendszabályokat, melyekhez a franczia király, spanyol és portugál királynővel Portugália lecsendesítésére nyultam, siker koszoruzá, 's hogy a polgárháborut, mely több év óta dúlong ez országban, vérontás nélkül lehetett bevégezni. — Hízgel a remény, hogy jövődében ezen ország politikai pártjai közt netán fölrülendő nehézségek fegyverhasználás nélkül ki lesznek egyenlíthetők. Követurak! köszönetet mondok önöknek azon készségért, mellyel a szükséges statuspénzeket megszavazták; ezeket lehető legnagyobb 's a közszolgálat igényeihez mért gond és takarékosággal fogjuk használni. Szerencsésnek érzem magamat önöket tudósíthatnom, hogy dacára a magas élelemszerének, a statusjövendelmek nem szüntek meg eddigelő nagyobb arányban, sem hogy remélhettem volna, növekedni. Ezen eredményt főleg a közhasználatu cikkek előállításá vonta maga után. A cukorbóli bevétel különösen az idegen cukor viselte tilalmvám megszüntetése következtében szaporodott. Meggyőződésem, hogy a különféle segélyezések, melyeket önök a köznevelésre az egyesült országban határoztak, népem vallásossága 's erkölcsisége kifejlesztésére hatandnak. — Mylordok és uraim! Szükségesnek vélem önöknek jelenteni, hogy szándokom a jelen parlamentet haladéktalanul fölösztetni. Bizvást számolok a trón iránti hűségre 's a ragaszkodásra ez ország szabadelvű intézvényeihez, melyek népeket lelkesítik. Ezzel egyesülve kérem a mindenható istent: fordítsa a bennünket meglátogatott szükségét isteni kegyelmével olytán hűségé, melly minden életszükséglet olosóságát vonja maga után.

Egy newcastlei lap következő statistikáját adja a brit hajótöreseknek: 1833, 1834, 1835 években, midőn Anglia 24,500 hajót bírt, évenként egyre másra 610-re rugott, a törés 1550 emberélettel. 1841 's 1842. a hajók száma majd 29 ezerre rugott, a középszámu veszteség ellenben 611-re ment csak, 1050 emberáldozattal. Azóta a kereskedelmi hajók száma tetemesen szaporodott, 's a balesetek aránya szembevetőleg csökkent úgy, hogy 1846ban a Nagybritannia 's mellékletéhez tartozó 32 ezer hajóból csak 537 jármű veszett el.

A parlamentzárás tény első ízben gyűjté a törvényhozás három ágát az új parlamentházak téreibe össze. Általányosan dicsérik a történet intézkedéseket 's azon rendet és kényelmet, mellyel mind a két ház tagjai 's a nagyszámu szabadalmas hallgatók, a pairek nőjei 's gyermekei, a diplomatiái kar 'stb. elhelyeztetve lőnek. A gyülekezeti terem roppant terjedelmében zsufolásig teli volt 's mindenfelé legragyogóbb tekintetet mutatott; kitünő báju nők deli öltözetekben, a pairek gazdag palástaik vagy katonai egyen- vagy udvari diszruhájokban, 's a diplomaták tündöklő díszökben. — Halltani tekintetben eddigelő többrendű panaszt hoztak fel a felsőház ülésterme ellen, most azonban úgy tapasztalták, hogy a királynő szava trónbeszéd fölolvásáskor a terem minden részében igen világosan hallatszott. —

Jul. 23kán a királynő személyesen rekeszté be az országgyűlést, zár trónbeszéde csak olyan szokott szerkezetű levén, minővel az országgyűlést megnyitni szokás. Erre több bílnék királyi szentesítést osztott. (Lásd főnebb.)

Jul. 24kén egy királyi nyilatkozvány jelent meg, melly által a parlament feloszlatatván, új parlamenti választások rendeltetnek; a választásoknak septemb. 24keig be kell végeztenők. Egy másik nyilatkozvány 16 skót pair választást rendel, kik a skót pairséget a parlamentben képviselni fogják.

Victoria királynő jul. 20kán Osborneről férje Albert 's a porosz kir. herceg Waldemar kíséretében Napier admirálót sorhajóból álló hajócsapatát látogatta meg Spitheadnál. A királyi naszd közelgését valamint távoztát üdvözlésekkel kísérték a hajók.

A' chinai császár Keiying közlésére a cantoni események fölöl következő választ adott: „Megkaptuk Keiying hivatalosjelentését, hogy 19k napján a második hónap (apr. 2.) az angol kereskedők bizonyos számu katonákkal ama tartomány folyójába hatottak. Az alkirály jelentése szerint említett kereskedők azt állítják, mikép céljok: a virágország lakosait szenvedett bántalmakat megboszulni; kívánságuk egyszersmind Fuh-shanba menni 's az ottani néppel számolni, valamint bejárás nyerni a tartományváros (Canton) egyik részébe. A béke visszaállításá óta érintett idegenek még csak elég nyugalmasan viselték magokat, mig most hirtelen katonákkal ütöttek az országba 's bizonynyal nehéz volt egy illetén esetet előre látni azt megakadályoztatni. Hiszszük egyébiránt, mikép céljok van, a miért oly buzgón obajlják a tartományvárosba becsmérlést, jöllehet ez magában véve csekély fontosságú. Nevezett alkirály és hivatalársai a történetek miatt ne aggódjanak, valamint legkevesbb se késsenek, hanem a polgári katonai hatóságoknak parancsot adjanak a békezavarás erőlyes elnyomására 's a lakosoknak aggodalomra szolgálható okok elhárítására. Minthogy valamennyi erősség állgyuji beszegeztettek, e miatt Keiying erősen büntesse meg azon tisztet, kikre a szorosok védelmezése bízta volt. Ezután ismét jelentést küldjön hozzánk. Ezen királyi iratnak naponként 500 lit (mintegy 160 angol mérőföldet) haladni kell. Gondoskodjatok, hogy az köztudomásra jusson. Ezen leiratból az tünik ki 1) hogy a főbiztos Keiying, a' chinai tisztviselők szokásával ellenkezőleg, ez uttal az igazságot Peekingbe megjelenté, hogy azonban 2) a' chinai udvar az angolokat még folyvást egy csoport nyugtalanokó alattvalóknak tartja 's a' szerint akar velök banni. —

O'Connell — az irlandi szabadító — tetemei jul. 21én érkeztek Párizsba. Ifj. O'Connell Dániel 's Milev tanár, kik a' holttestet kísérik, Romából elutaztak óta lehető legkevesbet tartóztatják föl magokat utközben, sőt egyenesen 's gyorsan Havreba 's onnét Southamptonon keresztül Dublinba sietnek.

A' most fölösztelt parlament 14k volt az angol-irlandi unio óta. Ezen idő alatt 15 miniszterelnöke volt Angliának: Addington, Pitt, Grenville lord, Portland herceg, Percival, Liverpool, gr. Canning, Goodvich viscount, Wellington herceg, Grey gróf, Melbourne lord (1835. apr. 18), Peel (1834. dec. 10.) Melbourne lord (1835. apr. 18), Peel (1841. aug. 30.), Russell lord.

A' britt őszágtani egyetnek, melly napokban évi összejövételt tart, jul. 24kei ülésében régi okirományok olvastattak föl, melyekből kiviláglik, hogy már 1200k év

körül, tehát századokkal Newton előtt, több angol tudós, többi közt Lathan, a' sulyerő törvényeit jól ismerék, 's azokat gyakorlatilag is alkalmazzák. Ne neked Newton, tehát érdem nélkül borita téged a' föltalálás örökítő fényköre.

A' társaság Aratfordba is készült menni, hol a' Shakespeare ház megvétele iránt hihetőleg kedvező határozatot hozand.

Ezen elhíresült lakhely tehát csakugyan el fog adatni. Az ismeretes író Savage Landor felszólítást intéz a' nemzethez az Examinerben, mellyben többi közt gyalázatnak nevezé, hogy azon kormány, melly nemrég sok ezer ft sterlinget egy canbridgei kancellár beigtatására fordított, vonakodik 2 ezer fontot kiadni a' „világ legnevezetese háza“ megvételére — „azon háznak, hol a' legjobb költő 's legbőleesebb férfi valóban fenséges bölcsője állt.“ Egyébiránt valamint hiteles arcképe nem létezik Shakespearenek, ugy kétséges, vajjon a' kérdéses házban született legyen é; anynyi bizonyos egyébiránt, hogy hosszas ideig lakott benne 's legjelesebb műveit ott írta légyen.

FRANCZIAORSZÁG. Legujabban ismét számos elölkelő arab mulatott Párizsban, kikkel a' kormány hűségök 's tett szolgálatauk jutalmaul saját költségén Franciaországot beutaztatja. Midőn Neuillyben bemutatva lőnek, Aumale herceg, Algir jövendő alkirálya, a' király oldala mellett volt, ki kegyes szavakat intéze hozzájuk 's mondá többi közt: Franciaország kívánsága, hogy Algirban béke uralkodjék, hogy valamennyi muzulmannak szabad vallás gyakorlás biztosítottassék 's erkölcesik és szokásaik tiszteltessenek, mivel őket gyermekei 's alattvalójul tekintti. Az arabok ezután a' királynő, Adelhaid 's Aumale hercegnőknek is mutattattak be.

A' szökevény Pellapra jul. 19kén délután a' luxemburgi fogházban megjelent 's a' pairudvar e' szerint jul. 23dikán vala fölölte az ítéletet tartandó. Vélemény szerint egy nap elég ez ügy befejezésére.

OLASZORSZÁG. Rómában a' visszaható párt nem csekély akadályokat gördít a' fölvilágosult egyházfő javító törekvésinek elibe. Hir szerint összeesküvés is födőztetett már föl a' dolgok új állása 's illetőleg a' pápai kormány ellen, melly azonban napfényre jövén, a' kolompok nagy részt elfogattak. — Ferretti bibornok már általvete a' státustikárságot 's azt tüstint némelly gyűlöltagaitól kitisztítatá. — Jul. 16án délután tüzlárma támadt. Midőn azon térre, honnan a' füst előgömölygött, jutottak, a' szerencsésen ellillant Fredi ezredes szolgálóját 's legényét irományok elégetésével foglalkozni találták. Még mentheték a' ládát, mellyben hihetőleg nagyfontosságú irományok rejlenek.

Jul. 11kén este hozták IX. Pius óriási szobrát, melly a' közboesánat emlékeül a' „néptéren“ emeltetik, rendeltetése helyére. A' köztért roppant néptömeg foglalta el, egy énekkel előre vonult, mellyet is fáklás fiatalok kísérenek. — A' polgárhadba soroztatást már több városrészen megkezdtek. Rospigliosi herceg tábornoknak nevezetett, fiait is összesen közlegényekül iratá a' hadba. Ép ugy halani más hercegekről is, kik szinte közszolgálat vállalásra késznek nyilatkoztak. Főhadvezérül a' hir Mastai grófort — ő szentsége testvérét jelöli.

63ik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1847.

Gőzösök járása 1847. auguszt. hónapban:

Pestről Győrbe) naponként indulási idő reggeli 5 óra.
 Pozsonyba)
Bécsbe naponként; indulási idő a' páratlan számu napokon t. i. aug. 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31kén — déli 12 óra.
 Pároszámu napokon pedig, mint aug. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30án, indulás órája: reggeli 5 óra.
 „ **Zimonyba** mindennap, csütörtököt kivéve, és pedig: hétfőn és pénteken Tittelnek lemenet-és Eszéknek fölmenet-utoni érintésével.
 „ „ kedden és szombaton Eszéknek lemenet- és Tittelnek fölmenet-utoni érintésével.
 „ **Drenkovára** szerdán és vasárnap.
 Az aldunai gőzösök indulási ideje reggeli 5 óra.
 Őszeköttetési járásoK Konstantinápolylyal- és Odeszszával:
 Vasárnap, aug. 1én 15kén és 29kén az oláhországi részen Konstantinápoly- és Odeszszával.
 Vasárnap, aug. 8kán és 22kén a' török részen Konstantinápolylyal.

A' t. cz. utazók igen kéretnek, hogy utimálhajukat a' reggeli 5 órakor induló gőzökre az elindulási nap előtt legfeljebb esti 8 óráig, a' délben induló gőzökre pedig legfeljebb délelőtti 11 óráig, méltóztassanak a' hivatalban feladni, mivel a' délelőtti 11 óra után 's illetőleg reggel a' gőzös elindulása előtt feladottak csak a' legközelebbi gőzössel szállíthatnak el; a' málláknak épen az indulás előtt egyenesen a' hajóra szállítása pedig nem engedtethek meg. — Pesten, augusztus 1jén 1847. **Gőzhajósi hivatal.** 1—4

MEGHÍVÁS. A' f. évi jul. 10én sz. k. Debreczen városban kihirdetett nádori bírósági ítélet nyomán a' tiszavölgyi társulatnak további teendőiről mielőbb tanácskozni 's annak következtében intézkedni kellett, ezen tanácskozásnak megkezdésére f. hó 23dik napján reggeli 9 órája azon hivatalos fölözölítással tüzetik ki kpti választványi ülések tartására: miszerint a' társulat kpti választványja tagjai ez időre Pesten a' tanácskozásokban részt venni sziveskedjenek. —

És miután a' fenförgő kérdések az összes társulat érdekeire jelentékeny fontosságúak, a' társulat egyes érdekelteinek is megjelenése kéretik. Pest 1847dik évi aug. hó 2dik napján. Gróf Károlyi György, mint a' tiszavölgyi társulat elnöke. 1—2

Magyar pezsgőbor-eladás.

A' jó hitellü Dell Adamy-féle magyar pezsgő borból, melly a' francia készítyvényhez hasonló tiszta izlésű, n a g y b a n igen olcsó áron még kapható; valamint üres pezsgőboros palaczkok is megvásárolhatók.

Bővebb tudósítást vehetni ez iránt Weisz B. és társa keresk. irodájában a' nagyhid utcazi 678 szám alatt Weisz-féle ház első emeletében. 1—4

Hirdetvény.

Szabad kir. Temesvár városa részéről ezennel közhírré tétetik: miszerint a' keblebeli hatkerekű sz. János, és a' háromkerekű sz. György nevű malmok, nemkülönbén az elnöki kert, koresma, a' Bega folyóni halászat, színházi boltok, és a' belső város tisztítása f. é. november 1jétől 1850. évi october utoljáig három évre f. é. augusztus hó 16án Temesvárott a' városházánál tartandó nyilvános árverés utján bérbé adatnak. —

tober utoljáig három évre f. é. augusztus hó 16án Temesvárott a' városházánál tartandó nyilvános árverés utján bérbé adatnak. —

Bérleti kívánók tehát ezennel fölözölíttatnak, hogy a' fennkített határnapon Temesvárott a' városházánál, hol a' bérleti fölötételek is megtekinthetők, jelenjenek meg. 1—3

Gyapju eladási hirdetés.

A nagyméltóságú magyar kir. udvari kamara rendelete következtében a kir. koronai és kamarai uradalmakban ugyszinte a váci püspöki jószágokban ezen évben 1847. nyert és bérmentesen Ó-Budára, részint pedig Pestre szállított juh- és báránygyapjuknak elárvereltetése 1847. augusztus 30-dikára tűzött ki; minélfogva meggyeztetvén itt, hogy az árverésnél írásbeli ajánlatok kivül, szóval tett ígéretek is elfogadtatnak, — a venni szándékozók az árverés akép hivatnak meg: hogy fenkitűzött napon délelőtti 9 óráig személyesen, vagy törvényes hatalommal felruházott megbízottjaik által a kir. kamarai épületben Budán megjelenjenek, vagy kik írásban adandák be ajánlataikat, e felirással: „Gyapju árverési ígéretek” a kir. kamarai elnökséghez, hol azok felbontatlan maradván, az árverési elnök által az árveréshez színté felbontatlan fognak vitetni, legfőlebb augusztus 30-án nyujtsák be.

Az árverési feltételek, melyekből egyszersmind az árverési eljárás mód, nemkülönb a venni szándékozók kötelezetei is eleve kivihetők leendnek, e következőkből állanak:

1) Ez árverésnek tárgya leend a kir. koronai és kamarai uradalmakban, ugyszinte a váci püspökséghez tartozó jószágokban ez évben tenyészett juh- és báránygyapju u. m.

a) Az ó-budai koronai uradalomból mintegy 40 mázsa juh és 4 mázsa báránygyapju.

b) A diósgyőri koronai uradalomból mintegy 44 mázsa juh és 3 mázsa báránygyapju.

c) A bácsi kamarai uradalomból, s nevezetesen az alsó-kula pusztai juhászattól mintegy 30 mázsa juh és 3 mázsa báránygyapju, — a felső kula pusztai juhászattól mintegy 51 mázsa juh és 1 mázsa báránygyapju; — a kis sztapári juhászattól mintegy 26 mázsa juh és 3 mázsa 30 font báránygyapju, — a pusztai béli juhászattól mintegy 67 mázsa juh és 4 mázsa 50 font báránygyapju; — végre

d) a váci püspöki uradalmából mintegy 110 mázsa juh- és 8 mázsa báránygyapju.

2) A szóbeli ígéretek mellett e nyilvános árverésnél mint említettik, írásbeli ígéretek is elfogadtatnak és a legközelebbi ígérő nevének kiállítása az egyes ajánlatok összehasonlításából kitünendő eredmény fog eszközöltetni.

3) A minden egyes venniszándékozótól befizetendő bánatpénzre nézve következő ár szabattott: u. m. az ó-budai gyapjuért 400 azaz négyszáz forint, a diósgyőriért 400 azaz négyszáz forint, az alsó kulapusztai gyapjuért 400 azaz négyszáz, a felső kulapusztaiért 500 azaz ötszáz, a kis sztapáriért 300 azaz háromszáz, a pusztai béli gyapjuért 700 azaz hétszáz forint s végre a váci gyapjuért 1000 azaz ezer forint pengőben letétessek, pedig készpénzben vagy statuspapirosban (börzei érték szerint) kivéven az 1834. és 1839-diki státus-adóssági kötelezvényeket, melyek csak névszerinti értékükben vétetnek el.

E bánatpénzt mindenki, ki e nyilvános szóbeli árverésnél részt vevend hábar írásbeli ajánlatot tett legyen vagy nem, az árverési bizottmány előtt letendő, avagy ennek a kir. kamarai budai taxáló hivatalnál, vagy végre a pesti kir. sóhivatalnál letett bánatpénzről szóló hivatalos bizonyítványát hemutatandja.

Ugyszinte mindegyik írásbeli ajánlatnak a megkívántató bánatpénz; vagy hasonló értékű bizonyítvánnyal kell ellátva lennie, az ennek hiányával levő írásbeli ajánlat figyelmet nem igénylend.

Azok, kik írásbeli ajánlásaikkal mellett a nyilvános árverésnél szóval is ígérni szándékoznak, kettős bánatpénzt nem tartoznak letenni, hanem kívánatukra az általuk készpénzben vagy statuspapirosban ezeknek börze értékük szerint befizetett bánatpénzről szóló egyes betéti bizonyítványon kivül, másod példányban is adatik bizonyítvány s egyike ezen bizonyítvány példányának a nyilvános árverésnél lesz elmutatandó, másika pedig az írásban foglalt ajánlatához lesz csatolandó.

Az ekép letett bánatpénzek az arról szóló bizonyítványok egyes vagy netán másod példányainak visszatérítése mellett lesznek csak visszaadandók.

4) Ki a nyilvános árverésnél ígérni szándékozik, tartozik az árverési feltételeket — melyek felolvasásával az árverés

kezdődik — aláírni: mi által, teendő ajánlatára nézve magát visszavonhatlanul kötelezend.

Szintugy megkívántatik, hogy az írásban teendő ajánlatok, azon nyilatkozást foglalják magokban, miszerint az ajánlkozó a közzé tett árverési feltételeknek magát minden kikötés nélkül aláveti; hogy tett ajánlata őt másolhatlanul kötelezi, végre hogy nyilatkozatának ugyanazon jog ereje legyen, mintha az ajánlkozó az érintett feltételeket és árverési jegyzőkönyvet aláírta volna. E világos és határozott nyilatkozat hiányával levő írásbeli ajánlat figyelmet nem igényelhetend.

5) A nyilvános árverésnél az eladásra kiteendő gyapju részletenkint, mint ezek az 1. pontban elősorolvák, fognak kiálltatni, és csak az egyszerre és együtt kiálltattott mennyiségre tétethetnek ígéretek; miert is a teendő ígéretek, más ki nem kiálltott mennyiségre nem fognak értetni, sem a bármí más föltét alatt tettek figyelembe vétetni, mint szinte általában a megállapított feltételek ellen az árverés alatt vagy azután tett bármí kifogások következeseket magokkal nem vonandának.

Hasonlókép figyelembe nem jöhetnek az árverési és eladási feltételektől bármíben eltérő igényekhez kötött írásbeli ajánlatok; mely uóbiaknak, hogy eredményök legyen, számszerint meghatározott ígérletet kell magokban foglalniok.

6) Ajánlkozók, kik írásbeli ígéretek tenni szándékoznak, szabadon és tetszésök szerint az egész e'adandó gyapju mennyiségre, vagy annak az első pontban említett részleteire, a mint azok kiálltatnak, tehetik ajánlataikat, de azt mindenesetre határozott számmal kifejezni s a 3d. pont szerint rásendő bánatpénzt hozzá mellékelni tartoznak.

7) Minden kikiállás után az ígérők mindegyike köteles az árverési jegyzőkönyvben ígéretekét saját kezűleg aláírni, a legközelebbi ígérő pedig köteles itt azt is megjegyezni: hogy ő volt, a ki legközelebbi ígért.

Ezen aláírásnak a mondott jegyzőkönyvbe leendő bejegyzésétől, ugyszinte ha ő, mint legközelebbi ígérő a szerződés befejezésére felszólítottatik, ennek megtételétől többé nem vonakodhatik; mely esetben azonban, hábar tett ajánlatit jegyzőkönyvileg alá nem írta is, nevének már az árverési feltételek alá történt saját kezű írása, vagy netán írásbeli ajánlatához mellékelte nyilatkozatának erejénél fogva a szerződés befejezésére ezennel kitűzött 8 nap határidőnek eltelté után, — mint szerződés szegő fog tekintetni, a kincstár pedig jogosítva leend, nemesak az érintett legközelebbi ígérő által befizetett bánatpénzt visszatartani, hanem azon gyapju mennyiségéről is, melyre nézve többször érintett egyed a legközelebbi ígérő volt, rendelkezni.

Ugyanezen kötelezést, ugyanazon következesekkel vállalandja magára az is, ki netán írásban tett ajánlata következtében legközelebbi ígérőnek találtatott.

8) Írásbeli ajánlatokban köteles az ajánlkozó saját lakhelyét, hat. i. nyilvános árverés ideje alatt személyesen jelen van, tudtul adni, vagy ha jelen nincs, tehát felhatalmazottja nevét följegyezni, ki a szerződést nevében fogja befejezni.

9) Mihelyt e nyilvános árverésnek az 5dik pont alatt kitett módon, egész tárgya részenként eladatott, az árverési eljárás mód ezéjárt érte: ekkor az árverési bizottvány a szóval és írásban tett ígéretek összehasonlításához látand, hol mindenkinek, ki az árverésnél egyik, vagy másik részletre legközelebbi ígért, vagy ajánlatát írásban tette, jelen lenni joga leend.

10) Ezen összehasonlítás alkalmával az összejött írásbeli ajánlatok a jelenlevők előtt az árverési bizottványi elnök által felbontatnak s illetoleg megvizsgáltatnak, ha vajjon a főnebbi pontok kívánatának megfelelőnek e' vagy nem? s a melyek hiányosak, félrevetettek.

Ezek után az írásbeli ajánlatok a szóval tett legmagasban ígéretekkel, egybevétetnek s ezekből az egészen legkedvezőbb eredményt mutató fog kiszemelteni, s ha több illy egyenlő ígéretek találatának, a szóbeli ígéretek közül a hasonló szóbelinek, — a két egyenlő írásbeli ajánlat közül pedig annak adatik elsőség, mely hamarabb küldetett be, végre az egészen hasonlók között sorshuzás fog határozni.

11) Azoknak, kikre a főnebbiek szerint bizonyos gyapjumennyiség esik, s kikre nézve az ajánlott ár ekép másolhatatlanul kötelező marad, a bizottvány által ez

nyomban tudtul adatik azon megjegyzéssel, hogy ezt a magyar kir. udv. kincstárnak helybenhagyás végett, mely annak mindég fentartatik, följelentsek.

A többi ígérőknek pedig készpénzben vagy statuspapirosban betett bánatpénzük s illetoleg erről bizonyítványuk tüstint — vagy ha, ki helyben nem lenne, mihelyest magát jelentendi — visszaadatik; mi által ezeknek, minden az árverési feltételek s illetoleg írásbeli ajánlataik benyujtásával reájok háromlott kötelezettségük elenyészend.

12) Későbbi bármíno ígéretek s ajánlatoknak hely nem adatik. Fentartja magának még is a kincstár azon esetben, ha netán a kitett árverés várakozása ellenére semmi kedvező eredményre nem vezetne, egy második árverés kitzését, vagy másképi rendelkezését.

13) A betett bánatpénz elvesztése a köteles a vevő az árverés tartásától számított legfőlebb 8 nap alatt az árverési bizottvány elnökénél — az illeto szerződés megkötése végett személyesen megjeleni.

14) Ezen szerződés megkötése s kiadása előtt köteles a vevő betett bánatpénzét, a vételi ár 25% ig kiegezesíteni, mely

25% o'je a vételi árnak cautióul szolgáland a megvett árnak vonakodás nélküli átvételére s a még hátralevő vételárnak lefizetésére

15) Ezen cautió, és vételi joguk elvesztése alatt kötelesek a vevők az ekép megvett gyapju-mennyiséget legfőlebb 1847. évi szeptember 15-ig a még hátralevő vételi ár lefizetése mellett átvenni.

16) Az ó-budai gyapju az ó-budai tisztartóság hivatala udvarában van letéve, a diósgyőri, bácsi kamarai, s a váci püspöki gyapju pedig a pesti kir. sóháznál vagynak lerakva, holott is mindenki által f. évi augusztus 20-ától az árverés napjáig megtekinthető.

17) A gyapju mázsálásánál 2% o' tes be-méret alapítottatik meg.

18) A vevők tartoznak a gyapju számkokat azoknak beszerzési árak szerint a kincstárnak helyre pótolni; végre

19) A vevő az átvendő gyapjut, annak átvétele előtt, egy az ó-budai uradalmi, vagy a pesti sóhivatali tiszt jelenlétében megmázsáltathatja. —

Budán, 1847dik évi július 14dikén. 3-3

Hirdetésny.

A mármaros kir. kamarai igazgatóság részéről a következő kisebb királyi és uradalmi haszonvételek, melyeknek haszonbéri idejük 1847ik october végével kitélek, fognak a szigethi királyi kamarai tisztartó hivatalnál 1847dik évi augusztus 4ik napján másod ízben tartandó nyilvános árverés útján három egymásután következő esztendőre folyó évi november 1-ől kezdve hérbé adati, ugymint:

1) A szigethi kir. nagy vendégfogadó épületében levő kőből épült, vas ajtóval ellátott 4. szám alatti kereskedési bolt.

2) A szigethi királyi kamarai tisztartói hivatal épületében levő 10. szám alatti haszonlót kőből épült, és vas ajtóval ellátott kereskedői bolt.

3) A farkasrévi koresma, husvágási és pályinka-főzési joggal, — a fából épült koresmaházban vagyon egy ivószoba, két vendég- és egy mellékszoba, kamara, konyha és pinceze, van hozzá állás, szin, istálló és 1/2 hold kert.

4) Falu-Sugathagi kőből épült koresmaház, mely áll egy ivószobából, egy lak-szobából, kamarából, konyhából és pincezéből. — Hozzá tartozik egy pályinka-főző-

ház, 3/4 hold kert, és az akna-sugathag mézszárszék, melyhez van egy vágó-híd, egy istálló, és a mézszáros számára egy szoba.

5) A szurdoki koresma, husvágási- és pályinka-főzési joggal; — a kőből épült koresmaházban vagyon egy ivószoba, egy vendég-szoba, és egy lak-szoba, konyha, kamara és pinceze, van hozzá istálló, pályinka-ház és 1/2 hold kert.

Ezen tárgyak kivéve a szurdoki és a falu-sugathagi koresmát, — zsidóknak haszonbérbe nem adtatnak. — Egyébiránt kellően fölkészített, és az árverési nap előtti estvéjeig a királyi kamarai igazgatósági elnökséghez beadott írásbeli ajánlatok is elfogadtatnak, melyekre nézve azonban megkívántatik, hogy az ajánlat tevők magokat azokban a biztosíték letételére kötelezik, hogy a szükséges bánatpénzzel, vagy annak valamely királyi pénztárnál letételéről szóló bizonyítvánnyal el legyenek látva, és magokban foglalják azon záradékot, miszerint a tett ajánlatot vissza nem vonhatják, és az ajánlattevők magokat az árverési és szerződési feltételek megtartására ugy kötelezik, mintha magokat az említett feltételeket irták volna alá. 3-3

Árverési hirdetésny.

† Török szentmiklósi uradalomhoz tartozó Tenyei pusztán folyó évi augusztus 18kán reggeli órákban árverés útján készpénz fizetés mellett e' következőnd nemesített tenyészésre alkalmas lábas jószágok léznek eladandók. Ugymint hivott örü 1300 db, anya birka 2000 db, mustra 500 db, kos hágtásra alkalmas 200 db, jármás ökör 80 db, szép fiatal bikák 7 db, számos tehén 130 db és 130 bornyu, meddő tehén 50 db, 4ed fü és 3ad fü tinó 117 db, 4ed fü és 3ad fü üsző 144, számos ártány és herélt kocza 507 db, magló 80 db, kan 14 darab. M o r á s A n t a l tisztartó. 2-3

Házhely — eladás.

Nem meszsze a kecskeméti kaputól egy 200 négyszögöl kiterjedésű ház hely, mely átház-építésre igen alkalmas, szabad kézből eladandó. A megvétel iránt közelebbről értekezhetni E m e h G u s z t á v urral uri utcában gr. Teleki házban 452d. szám alatti könykereskedő boltjában. 2-4

HASZONBÉRLET. Budával határos Nagykovácsi helységben a királyi kisebb haszonvételek alkalmas koresma és mézszárszék épületekkel, nem különben egy vagy több száz hold majorsági földdel 1848. januárius 15-ő napjától három vagy hat, egymás után következő évekre haszonbérbe fognak adati. Értekezhetni helyben a számtartói hivatalnál, vagy Ócsán D a r a n y Ignác urnál.

Gabonaár váltógarasokban.

	Tisztabuzs	Kéteszer	Rozs	Arpa	Zab	Kukorica
Pesten, augusztus 3. (pesti m.)	370-420	— 290	85-200	140-150	120-135	—
Veszprém, július 30. (poz. m.)	20-230	150-160	220-230	75-80	78-80	180-220
Temesvárodt, „ 23. „	140-160	—	—	—	—	—
Győrodt, „ 13. „	250-280	180-200	140-150	89-95	99-100	—
Mosonyban, „ 29. „	25-345	155-180	160-200	140-150	80-95	165-180
N Szombatban, „ 28. „	— 320	— 240	—	—	—	—
Pozsonyban, „ 30. „	250-290	—	190-220	100-120	110-114	200-
Miskolczon, „ 30. „	155-160	145-150	120-125	105-110	60-65	115-120

Statuspapi- és részvény-árkelet. Bécs, aug. 2kán 1847.

bankrészvény	1597 1/2 fr.	pesti lánchíd-részvény 100 fr. — frt.
1834ki 500 p. frtos kölesön	777 1/2 „	bécs-glognitzi vasut 100 fl. 100 „
1839ki 250 p. frt	304 3/8 „	pozsony-nagyszombati 100 fr. — „
Eszterházy 40 fr. sorskötel.	62 1/4 „	középponti (100 fr.) 99 1/2 „
Cs. kir. arany 4 fr. 36—38 kr.		duna-gőzhajózási 500 fr. 615 „

Dunavizállás: Budán, aug. 4én 4' 0" 0" az 0 fölött.